

Strategisk handlingsplan för Skapande skola i Övertorneå kommun

Barn- och utbildningsnämnden ger, på högsta nivå och med goda resultat, utbildning till kommunens invånare utifrån varje individs förutsättningar och behov, så att de är rustade för att möta framtiden. Trygghet, kreativitet och entreprenöriellt lärande är utgångspunkter för allt lärande.

Ur Verksamhetsplan 2016-2018 för Barn-och utbildningsnämnd Övertorneå kommun

Inledning/bakgrund

”Övertorneå kommun är ett område där många språk och kulturer i alla tider mötts och berikat varandra.” (Ur Övergripande mål för Övertorneå kommun)

Under de senaste åren har Övertorneå välkomnat ett stort antal asylsökande i alla åldrar. I grundskolan talas idag 20 olika språk och ca 35 % av eleverna är födda i ett annat land än Sverige. I enlighet med kommunens och Barn- och utbildningsnämndens vision och mål att varje elev har rätt till lärande och kunskap har viktiga beslut tagits för att utveckla nyanlända barns utveckling och måluppfyllelse. Det har anställts en utbildningssamordnare för nyanlända vars övergripande mål är att arbeta med organisation, kartläggning, riktlinjer och kvalitetsarbete. För att lyfta dessa elevers egna förmågor och utveckla och förbättra integrationen i skolan och i samhället ser vi stora möjligheter i att utveckla kulturen inom skolan och belysa de estetiska läroprocessernas betydelse för detta.

Övertorneå kommun ligger i Tornedalen, i Norrbottens län, och har 4600 invånare. Kommunen gränsar till Finland, med den vackra Torneälven emellan. Tvåspråkighet präglar samhället då minoritetsspråken finska och meänkieli är levande och utgör för många en del av identiteten. Kommunen är förvaltningskommun för minoritetsspråken finska och meänkieli, som är nära förknippade med den lokala kulturen. Kommunens språk- och kulturpedagog arbetar aktivt med kulturell verksamhet på meänkieli och finska. Till exempel arrangeras cafékvällar med lokala författare och för äldreomsorg berättas och dramatiseras ordspråk och bibelberättelser. Kulturpedagogen samverkar kontinuerligt med förskola, skola och särskola. Språken finska och meänkieli stärks genom kulturell verksamhet. Dockteater på meänkieli visas för förskolan och i alla aktiviteter används metoder för ett konstnärligt uttryck.

Trots sin litenhet har kommunen ett levande och mycket aktivt kulturliv med teater-, musik-, konst-, hembygds- och byaföreningar. Alla för på olika sätt kulturarvet vidare. I kommunen finns två kommunala grundskolor; Svanstein skola Diamanten och Svarträvens skola, samt en fristående skola; Hietaniemi friskola.

Kulturen spelar en viktig roll i Övertorneå kommun och inom ramen för målområdet som beskriver kultur återfinns tre övergripande mål:

- Kommunala beslut skall leda till förbättrade villkor för kultur och föreningsliv
- Meänkieli och det finska språkets ställning skall stärkas
- Övertorneå kommun skall kännetecknas av en utökad kulturell mångfald

Kommunfullmäktige har gett specifika mål för arbetet inom Barn- och utbildningsnämnden:

En skola/förskola för alla där barns och ungdomars rätt

- att känna sig trygga, respekterade, sedda och hörda bekräftas
- till stimulerande och kreativa lärandemiljöer tillgodoses
- till lärande och kunskap uppfylls

I grundskolans läroplan Lgr 11 lyfts kultur, skapande och kreativitet fram på flera ställen och det fastställs att: "Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig." Lgr 11

Insatser som redan görs för att stärka kulturens roll i lärandet

Inom ramen för kommunens förändrings- och förbättringsarbete pågår för tillfället en process där utbildning och kultur i större utsträckning kommer att samsas under samma paraply. Detta ser vi som en möjlighet att förstärka och ytterligare utveckla vårt arbete för att stärka kulturens roll i lärandet.

Vi har i januari 2016 startat upp ett spännande utvecklingsarbete med fokus på modern teknik, **skapande och entreprenöriellt lärande**. Kommunen har tidigare satsat på 1:1 (en dator: en elev) och har nu inlett ett utvecklingsarbete som vi startat upp genom ett samarbete med Luleå Tekniska Universitet och professor Peter Parnes. Med en satsning på kompetensutveckling för skolledare och lärare där Parnes presenterar Skaparkultur (Maker Culture) lägger vi grunden för ett fortsatt arbete där skapande och modern teknik flätas samman. Kärnan är skapande och skaparkultur som drivkraft för kreativt skapande i skolan. Vi vill med detta projekt öppna upp för en ny typ av lärande i skolan där vi kan fånga upp elevernas kreativitet och genom fler verktyg stärka upp skolans uppdrag i enlighet med Lgr 11. Flera av våra projekt kommer de kommande åren ha kopplingar till digitalt skapande och vi hoppas att Skapande skola-projekten kommer att bidra till att förverkliga våra tankar.

I Övertorneå finns en aktiv kommunal musikskola och Barn- och utbildningsnämnden har sedan våren 2015 den **kommunala musikskolan** som ett prioriterat utvecklingsområde. Detta innebär att en utvecklingsplan tagits fram på förvaltningen, i samarbete med personalen. I dagsläget erbjuder spel- och sångundervisning för alla intresserade elever i årskurs 3-9 i grundskolan samt gymnasieskolan. I

årskurs 3 erbjuds en grundkurs som innehåller spel med olika instrument, sång, rytmik och instrumentkännedom. Ambitionen är att få med eleven i orkesterspel eller samspel i någon form så snart eleven behärskar grunderna i sitt instrument. Undervisningen är flexibel till innehåll, lektionernas längd och gruppstorlek. Musikskolans elever undervisas en gång i veckan och varje år genomförs musikföreläsningar.

I enlighet med vårt utvecklingsarbete inom skolan deltog åtta lärare tillsammans med utvecklingsledare på konferensen **"Lust och lärande"** i oktober 2015 där fyra professorer föreläste om synen på lärande. Våra tankar om vikten av estetiska lärprocesser förstärktes ytterligare och vi kopplar samman denna syn på lärande med vårt övriga utvecklingsarbete inom grundskolan.

Varje år investerar Barn- och utbildningsnämnden 100 000 kronor i inköp av olika kulturella föreläsningar. Bland annat finns ett avtal mellan Övertorneå kommun och **Norrbottensmusiken** som ger barn och elever från förskola till gymnasiet kulturella upplevelser genom konserter som riktar sig mot olika stadier och har olika teman.

Det kommunala folkbiblioteket är ett integrerat skolbibliotek beläget i samma byggnad som Gränsälvgymnasiet. Öppettiderna har anpassats efter skolornas behov och egna bokningsmöjligheter finns. Barn- och utbildningsnämnden har från årsskiftet ansvar för verksamheten, där även Bokbussen ingår med besök till skola och förskola. Biblioteket tillhandahåller ett varierat utbud av böcker för exempelvis olika funktionsnedsättning och olika modersmål.

Barnens första och andra bok delas med stöd från Kulturrådet ut till nyblivna föräldrar samt alla femåringar. Barn- och ungdomsbibliotekarien deltar på föräldramöten på förskolor för att informera om läsningens betydelse för skolans alla ämnen.

På lågstadiet och mellanstadiet finns boksrudd utplacerade för att uppmuntra till läsning och skapa intresse för böcker. Biblioteket ingår i övrigt som en värdefull resurs i det pedagogiska arbetet. Lässtimulerande insatser finns i form av "bokprat" och presentationer av nyutkommen litteratur och media. Detta erbjuds till hela grundskolan. Även utställningar visas regelbundet.

Varje år i november arrangeras en Barnboksvecka. Under denna sker ett samarbete med skolan. 2015 utlystes en lästävling under sex veckor. Fyra klasser deltog och sammanlagt läste dessa elever 120 000 minuter under dessa veckor. Motivationen ökade. I ett samarbetsprojekt mellan åk 3 och åk 9 skrev de yngre eleverna poesi och de äldre eleverna illustrerade texterna.

Hur vi arbetar långsiktigt för att stärka kulturens roll i lärandet

På en liten ort är det av största vikt att samarbete mellan olika verksamheter och arenor hela tiden utvecklas och förbättras. Rapporter har visat att barn i Övertorneå kommun bland annat har föräldrar med lägre utbildningsbakgrund sett till riket i genomsnitt. Vi arbetar därför för att kulturella upplevelser och skapande tillsammans med kvalitativ undervisning ska ge **kompensatoriska effekter för likvärdighet** i skolan. För att lyckas med detta engagerar vi oss tillsammans; elever, lärare, rektorer, vårdnadshavare, kulturaktörer, bibliotekarier, kultursamordnare och språk- och kulturpedagog.

Vi har även, i enlighet med vår intention att förstärka det långsiktiga perspektivet, beslutat oss för att arbeta fram en **handlingsplan för 3 år**.

Från förskola till grundskola är en ledstjärna i arbetet att varje barn ska ha minst tre kulturella upplevelser per år. Detta är en medveten satsning som görs för att alla elever oavsett bakgrund ska få ta del av och uppleva kulturellt liv.

Idag har vi en anställd språk- och kulturpedagog som arbetar med kulturella aktiviteter som är särskilt riktade till skolan. Systematisk uppföljning med kulturens roll som särskild punkt görs en gång per termin vid ledningsgruppsmöte samt vid kvalitetsredovisning för nämnd.

Kommunens språk- och kulturpedagog ska arbeta för att väcka intresse och nyfikenhet för finska och meänkieli. I arbetet används metoder för ett konstnärligt uttryck.

Skapande skola 2016-2018

Det finns, som beskrivits ovan, ett långsiktigt arbete i kommunen för utveckla och förstärka kulturens roll i skolan. Med utgångspunkt i den process där elever, lärare och andra medaktörer varit delaktiga har vi kommit fram till fokusområden där våra lokala förutsättningar ligger till grund för utformningen av handlingsplanen. Vår ansökan gäller alla elever i F-9 inkl. Förberedelseklass.

Vårt övergripande tema **"Gränslöst skapande"** är ett passande namn med tanke på att ett betydelsefullt arbete pågår för att utveckla samarbetet mellan olika lokala arenor med kultur och integration i fokus. Men det är även ett passande namn eftersom vi särskilt vill sammanfläta integration och skapande. Samtliga planerade projekt utgår ifrån tanken att lyfta elevernas egna förmågor men också att öka kontaktytorna och förståelsen mellan våra elever. Vi planerar även för ett besök på ett museum i Finland och ser möjligheter till samarbete över gränsen.

I enlighet med synpunkter som kommit fram i tidigare utvärderingar samt under den delaktighetsprocess som äger rum där elevernas tankar kommer fram vill vi i högre grad ge eleverna möjlighet att **besöka kulturella arenor**. Vår lilla kommun har ett begränsat utbud vad gäller kulturarenor att besöka samt har långa avståndet till t.ex. muséer. Elever har i stor utsträckning formulerat önskemål om att få möjlighet att ta del av kultur utanför skolans väggar.

Övergripande plan med fokusområden:

1. Tornedalen möter världen

Vi tror att elevernas förmåga att möta nya människor från andra kulturer utvecklas om de har en trygg grund att stå på och goda kunskaper om sin egen hembygd. Föreliggande handlingsplan inleds med några ord från kommunens övergripande mål: **"Övertorneå kommun är ett område där många språk och kulturer i alla tider mötts och berikat varandra."** Övertorneå och Tornedalen har alltså en historia av att språk och kultur hela tiden utvecklas och förändras i mötet med nya perspektiv. Vi vill erbjuda eleverna en fördjupad förståelse av deras egen kultur och samtidigt öppna upp för att välkomna andra kulturer utan rädsla och förutfattade meningar. För våra nyanlända blir det en möjlighet att lära mer om kultur och historia i regionen. Med visuella upplevelser kopplat till musikupplevelser står inte det nya språket som ett hinder.

Vi planerar att arbeta med detta på olika sätt men där två nya samarbetspartners; **Tornedalens museum** i Torneå samt musikgruppen **JORD – Världsmusik från Tornedalen** är grundpelare. Tornedalens museum presenterar Tornedalens kultur och historia och har i sina utställningar

mängder av unika föremål från detta område vid gränsen till Finland. Museet har nyöppnat efter en omfattande renovering och erbjuder nu nya basutställningar. Vi vill möjliggöra för elevgrupper att besöka museet. Vi har inlett en dialog med museipedagogen och ämnar göra detta i samverkan med kommunens språk- och kulturpedagog.

JORD är en musikgrupp från Tornedalen (Sverige) som skapar egen musik som möter influenser från olika delar av världen. Vi skulle vilja att alla elever från F-9 får möjlighet att uppleva deras musik men även tillsammans med musikerna skapa ett möte mellan våra elever från olika kulturer och skapa något nytt.

2. Vi möts genom språket

Att kunna läsa, lyssna och själv berätta är en möjlig väg för att upptäcka sig själv och andra. Med ett språkutvecklande arbetssätt vill vi även ge fler verktyg till alla våra elever för att möjliggöra kommunikation. Genom att kommunicera med varandra på ett konstruktivt sätt kan vi **möjliggöra ökad förståelse**.

Läslyftet har genomförts i kommunen genom vilket lärarna har utvecklat flera verktyg för att utveckla de förmågor som hör samman med att läsa och skriva. Som en fortsättning på detta uppskattade projekt vill vi, med syftet att stärka barnens förmåga att uttrycka sig, deras självförtroende och deras kreativa skapande, tillsammans med skolbiblioteket arbeta i ett gemensamt projekt. Under tidigare Skapande skola-projekt har vi haft samarbete med Teater Milas "Berättarrum" där de arbetat med lägre årskurser. I referensgrupper och i dialog med elever och lärare ser vi att berättarlust och retoriska förmågor behöver arbetas med även i åk 4-9.

Vi planerar att, i anslutning till museibesök och konsert, tillsammans med eleverna skriva dikter. Dikterna kan skrivas på flera språk och ev. översättas. Vi avslutar med ett sk. "Poetry slam" där skolan tillsammans med biblioteket anordnar en aktivitet tillsammans. I dialog med eleverna framkommer att det är viktigt med prisutdelningar även i anslutning till andra aktiviteter än idrottstävlingar.

3. Datalogiskt tänkande och skaparkultur med Makerskola

Datalogiskt tänkande och skaparkultur i skolan ger möjligheter till att fånga elevernas kreativitet med hjälp av modern teknik. Professor Peter Parnes arbetar med forskning runt IT i skolan preciserar det genom att nämna; ökad lärglädje, lära sig lära för livet, ta till vara kreativitet, en skola som matchar ett modernt samhälle, förbereda för en framtida arbetsmarknad, få ett systemtänkande samt forma kompetens för framtiden. Vi vill att eleverna inom Övertorneå kommuns grundskolor ska vara väl rustade för framtiden och därför kopplar vi samman **datalogiskt tänkande, Skaparkultur och entreprenöriellt lärande**.

Vi ser ett framtida samarbete med Luleå Tekniska Universitet, Övertorneå Makerförening samt andra lokala aktörer som en stor möjlighet. Kommunen satsar i nuläget medel för att förverkliga detta utvecklingsarbete. Inom ramen för Makerskola håller en lokal på att färdigställas där skapande och elevernas kreativa förmågor ska stå i fokus.

Samverkan med kulturlivets parter

Genom avtal med professionella kulturaktörer säkerställer vi långsiktighet och kontinuitet i kulturella upplevelser. Vi har i kommunen, i regionen och i länet ett rikt utbud av lokala författare och konstnärer som vi regelbundet bjuder in till samverkan. Vi utvärderar samarbeten och söker aktivt utveckling och nya samarbetsparter.

Med vår långsiktighet kan vi nu forma och inleda samarbeten med kulturlivets parter som räcker över en längre tid. Detta uppskattas av kulturaktörerna eftersom det stärker banden med samarbeten som räcker längre än enstaka tillfällen.

Elevernas delaktighet i arbetet

Samtal har gjorts med elevråd, klasser och enskilda barn. Frågeställningarna har varit hur de upplever det kulturella arbetet och specifika kulturaktiviteter som görs på skolan och vad de önskar inför nästkommande läsår. Lärarna gör utvärderingar med eleverna vid och efter de olika aktiviteterna. Eleverna ges via elevråd möjlighet att utvärdera och ge förslag på hur vi kan fördjupa deltagandet och vilka klasser eller grupper som de tror är bästa målgrupp.

Utvecklingsledaren för förskola och skola har träffat olika referensgrupper där elever och lärare ingår och har genom denna process format handlingsplanen för 2016-2018. Klasser kan också skriva brev till Barn- och utbildningsnämnden där de beskriver vad de önskar fortsätta arbeta med. All undervisning utvärderas i slutet av varje läsår genom att eleverna svarar på en enkät.

Hur insatserna kommer att utvärderas

- Skriftlig och/eller muntlig utvärdering med elever i direkt anslutning till genomförd aktivitet
- Utvärderingssamtal med elevråd
- Utvärderande redovisning för nämnd
- Uppföljning och utvärdering görs både under projektets gång och i anslutning till avslut
- Muntlig utvärdering sker med lärarna fortlöpande samt på konferens ett par gånger/läsår
- Redovisning i samband med nämndens ordinarie kvalitetsarbete

Övertorneå 2017-01-10

Lena Hannu

Förvaltningschef Barn o Utbildning

Karin Forsman

Utvecklingsledare

Bilden på framsidan förställer alster som eleverna i åk 4-9 arbetade fram tillsammans med en finsk och en svensk konstnär, under Språk- och Kulturveckan i september 2015.